

2. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 29. – Ст. 367.

3. Положення про присудову медіацію в Донецькому апеляційному адміністративному суді. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://apladm.dn.court.gov.ua/sud9102/mediation/m_polozh/.

4. Проект закону «Про медіацію» від 19.03.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54558.

5. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Впровадження медіації в судовий процес як складова наближення законодавства України до Європейських стандартів / Н.Л. Бондаренко-Зелінська // Міжнародне приватне право: розвиток і гармонізація. – 2015. – № 2. – С. 181-185.

6. Гойко О. Від судового захисту до альтернативних методів вирішення спорів / О. Гойко // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2010. – № 6(56). – С. 54-60.

7. Грень Н. Переваги присудової медіації для реалізації права на справедливий суд / Н. Грень // Національний юридичний журнал: теорія і практика. – 2016. – №2 (лютий). – С. 5-7.

8. Поліщук М.Я. Моделі медіації: порівняльно-правовий аналіз досвіду зарубіжних країн / М.Я. Поліщук // Судова і слідча практика в Україні. – 2016. – Вип.1. – С. 52-56.

9. Розман Ю.В. Особливості правового регулювання медіації за законодавством зарубіжних країн / Ю.В. Розман // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2013. – Вип. 21. – С. 251-255.

Захарчук Т.

*студентка магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ
Подковенко Т.О.*

ПРАВО НА ЖИТТЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Ступінь захисту прав і свобод людини є найважливішим показником стану і рівня розвитку громадянського суспільства і держави. Практика функціонування інституту захисту прав людини, формування дієвого механізму забезпечення і захисту прав і свобод людини і громадянина залишається найбільш актуальною проблемою сучасної юридичної науки та практики.

Природа права і природа людини завжди викликали і продовжують викликати особливий інтерес, вони є предметом дискусій у філософії, політиці, соціології та правовій доктрині. У цьому аспекті цілісна система прав людини є відображенням людської природи права, підтвердженням індивідуальності та неповторності кожної особистості.

Безперечно людина, її життя, здоров'я, честь, гідність, безпека – це базові, основоположні цінності. Життя є найбільшим і найважливішим із соціальних та правових благ особистості. Як зазначає Н. Матузов, «право на життя – перше фундаментальне природне право людини, без якого всі інші права втрачають

сенс» [4, с. 198]. У системі прав людини право на життя є найбільшою та визначальною цінністю людини. Значимість такого права не можливо вирахувати у жодному еквіваленті. Це одне з тих прав людини, яке виникло задовго до створення держави і державної влади. Це право входить до невід'ємних (природних) прав людини, тобто, право яке має кожна людина від народження та які є невідчужуваними і належать їй усе життя. Природні та невідчужувані права і свободи людини і громадянина не залежать від волі держави, навпаки, державна влада пов'язана цими правами у тому розумінні, що зобов'язана визнавати, дотримуватися і гарантувати їх.

Право на життя визнане фундаментальним правом людини. Якщо на початку ХХ ст. сам інститут правового статусу людини практично не включався в коло конституційного регулювання, то наразі право на життя – невід'ємний атрибут майже кожної сучасної конституції. За твердженням Н. Кальченко: «Право на життя це природна невід'ємна від людини можливість захисту недоторканості життя і свободи розпорядження нею, гарантована нормами внутрішнього законодавства та міжнародно-правовими актами» [1, с. 35].

Вперше право на життя було проголошено у ст. 3 Загальної декларації прав людини 1948 р., відповідно до положень якої «Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканість». Наступним міжнародним актом, який розширив зміст права на життя є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. Відповідно до ст. 2 Конвенції право кожного на життя охороняється законом. Ще одним міжнародним документом, в якому згадується право на життя є Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, який передбачає в ст. 6 «Право на життя є невід'ємне право кожної людини. Це право охороняється законом. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя».

Розглядаючи право на життя, необхідно визначити також його зміст. І.Шумак зазначає, що зміст права на життя становлять дві основні можливості: можливість користуватися життям та можливість захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань всіма засобами, які не заборонені законом [7, с. 112].

Особливостями права на життя можна визначити: по-перше, його безумовну належність кожній людині, по-друге, охорона законом і по-третє, цього права ніхто не може бути позбавлений довільно. Єдиним виключенням є смертна кара, яка досі діє в таких країнах як Білорусія, Китай та в деяких штатах США та може бути здійснена тільки за вироком суду винесеного судом за особливо тяжкі злочини.

В Україні вперше на законодавчому рівні право на життя було закріплене у Конституції України, відповідно до ст. 27 якої кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань [3].

Право на життя є одним із невід'ємних прав людини. Без дотримання цього права всі інші права не мають цінності та корисності для людини [6, с. 77]. Однак декларування права на життя не означає його ефективного захисту. Необхідно визнати, що сьогодні наша держава в рамках економічної і політичної модернізації не настільки повно і системно приділяє увагу

виконання свого головного конституційного обов'язку – забезпечення і захист права на життя.

Важливою гарантією права на життя і в Україні та і в більшості світу є заборона смертної кари. Про це свідчить прийняття Протоколу № 6 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод – Стаття 1 Протоколу № 6 проголошує скасування смертної кари. Нікого не може бути засуджено до такого покарання або страчено. Після вступу України до Ради Європи виконання смертних вироків спочатку було призупинено «де-факто», але суди продовжували їх виносити. Лише з прийняттям нового Кримінального кодексу України, який набрав чинності з 1 вересня 2001 року, смертна кара як вид покарання остаточно зникла. В Рішенні Конституційного Суду України від 29 грудня 1999 р. наголошується, що «Конституція країни не містить будь-яких положень про можливість застосування смертної кари як винятку з положення статті 27 Конституції України про невід'ємне право на життя кожної людини» [3, с. 18].

Розглядаючи право на життя, варто звернути увагу на те, що спірним є питання моменту виникнення даного права, а саме: право на життя виникає з моменту зачаття чи з моменту народження. Деякі науковці стверджують, що таке право виникає з моменту зачаття, мотивуючи це тим, що дитина в утробі матері є живим організмом і має право на життя з моменту її зачаття. Це припущення підкріплене Великою медичною енциклопедією, відповідно до положень якої життєздатним вважається немовля семимісячного внутрішньоутробного розвитку. У ст. 1 Конвенції про права дитини 1989 р., визначено, що дитиною є кожна людська істота до досягнення нею 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше. Припускається, що під це визначення потрапляє ще не народжена дитина.

Більшість науковців притримуються думки, що право на життя виникає з моменту народження. Цивільний кодекс України визнає права дитини від моменту народження із застереженням про те, що в рамках закону в окремих випадках держава охороняє права зачатої, але ще не народженої дитини. Отже, законодавчим моментом виникнення права на життя вважається саме момент народження дитини. Це пов'язано з тим, що реалізовувати свої права може лише жива людина. Тобто момент народження дитини повинен бути пов'язаний саме з моментом її живонародження.

Моментом закінчення права на життя вважається біологічна смерть, тобто момент, коли внаслідок припинення роботи серця відбулися необоротні процеси розпаду клітин центральної нервової системи.

Отже, право людини на життя є невід'ємним правом фізичної особи, яке забезпечує її природне існування та захищене міжнародними та національними нормативно-правовими актами. Право на життя розглядається у двох значеннях: об'єктивному та суб'єктивному. В об'єктивному значенні дане право являє собою сукупність правових норм, що регулюють відповідні суспільні відносини. У свою чергу, в суб'єктивному розумінні право на життя повинно розглядатись як така, що впливає з природи людини, міра свободи індивіда визначати у своїх інтересах власну поведінку зі збереження та розпорядження життям, яка складає зміст правовідношення, об'єктом якого є

життя, а також вимагати від третіх осіб визначеної поведінки або утримання від неї.

Список використаних джерел

1. Кальченко Н.В. Гражданские права человека: современные проблемы теории и практики: Монография / под. ред. Ф.М. Рудинського. – Волгоград, 2004. – 187 с.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: з поправками, внесен. відповідно до положень Протоколів №№ 11 та 14 з Протоколами №№ 1, 4, 6, 7, 12 та 13) // Право України. – 2010. – № 10. – С. 215-233.
3. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Международное право / под ред. А.А. Ковалева, С.В. Черниченко. – М., Омега-Л, 2006. – 452 с.
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Міжнародний документ від 16.12.1966 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
6. Слома В.М. Право на життя як особисте немайнове право фізичної особи / В.М. Слома // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2012. – № 1. – С. 77-81.
7. Шумак І.О. Право на життя як особисте немайнове право. Коментарі прав і законодавства / І.О. Шумак. – Львів, 2006. – 440 с.

Зигрій О.

*студентка I курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.і.н., доцент, доцент кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ
Грубінко А.В.*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЛІЦІЇ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ ТА АВСТРО-УГОРСЬКІЙ

На сучасному етапі розвитку держави та суспільства дослідження діяльності правоохоронних органів постійно перебуває серед основних завдань української юридичної науки. Для належного правового забезпечення цього процесу, створення його наукових основ важливим є узагальнення історичного досвіду функціонування апарату загальної поліції на українських землях.

Протягом другої половини ХІХ – початку ХХ ст. в суспільстві відбувалися кардинальні зміни, тривали складні і суперечливі соціально-економічні та політико-правові процеси, тому досвід діяльності поліцейських установ, дослідження правових засад їх функціонування дають значний матеріал для визначення напрямків організації та діяльності сучасних органів внутрішніх справ України, що і зумовлює актуальність теми.

З кінця ХVІІІ і до початку ХХ ст. українські землі перебували у складі двох імперій – Російської і Австро-Угорської. Обидві імперії являли собою ущільнення етнічних і культурних народів. Там панувала необмежена